

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne.

Viite:

Lauhanen, R. 2020. Kesähakkuista keskustellaan. Koneyrittäjä 51 (5), 26 - 27.

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Varmana alkukevään merkinä voidaan pitää keskustelua kesähakkuiden rajoittamisesta lintujen pesimisrauhan turvaamiseksi. Metsissämme pesii runsaat 100 lintulajia. Kun metsätalouden linnustovaikutuksista ei ole riittävästi tutkittua tietoa olemassa, on viisasta soveltaa kompromisseja ja varovaisuutta lintujen huomioon ottamisessa metsätalouden eri toimissa. Alan toimintaohjeita on myös hyvä tarkentaa uuden tiedon karttuessa. Puunhankinnan voimakkaiden kausivaihtelujen ja niiden talousvaikutusten tasoittamiseksi on myös tarpeen pohtia yhteiskunnan tukitoimia.

TEKSTI JA KUVAT: RISTO LAUHANEN, SEAMK

Pönttöpuut on syytä jättää kaatamatta. Kuvassa metsänomistajan suojelemaa liito-oravametsää Ylistarossa.

Twitterissä ja lehdissä on ollut keväistä keskustelua kesähakkuiden rajoittamisesta lintujen pesimisrauhan turvaamiseksi. Keskustelusta saa vaikutelman, että vain metsätaloudella on linnustovaikutuksia. Jotenkin tuntuu siltä, ettei rock-festivaalien, kesätapahtumien, juhannuskokkojen tai kovavauhtisen moottoriveneilyn linnustovaikutuksista laajemmin keskustella, koska ne koskettavat tavallisten ihmisten elämää tai välitöntä elinympäristöä. Sama logiikka pätee omakotitalotonttihakkuiden tai tienrakentamisen linnustovaikutuksiin kesäaikana.

Toisaalla Suomen ympäristökeskuksen ja kumppaneiden viimeisin tutkimus (Virkkala ym. 2020) toi esille mm. hömötiäisen, käpytikän ja kuukelin vähenemisen metsähakkuiden takia. Tutkimuksen mukaan metsätalous vaikuttaa myös Etelä-Suomen suojelualueiden linnustoon, mutta ei Pohjois-Suomen. Myös ilmastonmuutos vaikuttaa lintukantoihin. Koronakriisin aikana ja jälkitilassa tuotannollisen toiminnan, kuten metsäteollisuuden merkitys korostuu kansantaloudessa. On kuitenkin selvää, että metsätalouden ympäristövaikutuksia on vähennettävä yhteiskunnan vaatimuksesta.

Metsätöiden suunnittelua tarvitaan

Metsätehon johdolla laadittiin metsätaloutta ja linnustoa koskeva opas jo noin 20 vuotta sitten. Tuolloin keskimääräisellä suomalaisella metsähehtaarilla pesi 1-4 lintuparia.

Metsäsuunnittelu on tärkeä työkalu lintujen ja muiden arvokkaiden kasvi- ja eläinlajien suojelussa. Metsälaki ja luonnonsuojelulaki ohjaavat myös metsätalouden toimia. Uhanalaiset kasvit, eläimet ja avainbiotoopit tai muut arvokkaat elinympäristöt on hyvä merkitä metsäsuunnitelmaan. Puukaupan yhteydessä arvolajeista on tärkeää kertoa hakkuoikeuden haltijalle.

Oppaan mukaan kesällä kannattaa korjata kuivahkojen ja kuivien kasvupaikkojen leimikoita, ja varoa linnunpesiä. Linturikkaat rantametsät ja kosteat korvet on hyvä jättää rauhaan. Hakkuissa jätettävät säästöpuut ja isot lehtipuut tarjoavat linnuille elinpiiriä. Lisäksi ennako- ja muissa raivauksissa riistalle ja linnuille on hyvä jättää suojaavaa lehtipuustoa.

Kunnostusojituksia ei ole aina järkevää tehdä hyväpuustoisille entisille korpisoille. Muissa yhteyksissä on kunnostusojituksen vesiensuojelua varten rakennettavien laskeutus- eli saostusaltaiden arveltu auttavan vesilintujen elämää.

Maanmuokkauksia suositellaan lintujen pesimisajan ulkopuoliseen aikaan. Samoin metsätien perusrakennustöiden suunnittelussa ja toteutuksessa suurten petolintujen esiintymisalueet, suojeltavat lajit ja avainbiotoopit on otettava huomioon.

Suomen metsäkeskuksen ja koulutuskeskus Sedun Kulutusoppaassa (Laurila ja Vierula 2018) korostetaan linnunpesien suojelua. Kanalintujen pesät on syytä suojata ja rajata kulotuksen ulkopuolelle. Juuri ennen kulotusta on kulotusalueelle sattuvien linnunpesien läheltä poistettava hakkuutähteet. Pesän lähiseutu on kasteltava riittävästi, mutta pesää ei saa kastella. Myös suojakankaita voi käyttää pesien suojelussa. Kulotuksen jälkeen pesiä voi varovasti naamioida risuilla.

Omissa selvityksissä on havainnut, että tienvarressa kuivuneiden energiapuuvarastojen haketus on hyvä tehdä vasta lintujen pesimisajan jälkeen, jottei varastossa olevia pesiä tuhoutu. Tuorehakkeen hankintaketju suojaaa myös linnustoa. Tällöin energiaringat korjataan metsästä pois ainespuun tavoin ja rangat haketetaan tuoreina voimalaitoksen kentällä tai maatilalla. Lisäksi puukauppaopimuksissa ja muissa toimeksiantoissa voi myös sopia, että hakkuut tai muut toimet tehdään vasta lintujen pesimisajan jälkeen.

Puunhankinnan kausivaihtelu suojaaa linnustoa

Ennen metsämiehet olivat talvet hakkuutyömailla ja kesät uitolla. Tuolloin puunhankinta oli selkeästi kausiluontoista. Nykyinen puunhankinta taas on jatkuvaa ja käytännössä ympärivuotista.

Suomessa puuta korjataan eniten talvikuukausina. Kevään kelirikko-kauden jälkeen puunkorjuu hiljenee. Kun ennen kelirikkoa kuitupuun

hakkuumäärät ovat olleet noin 4 miljoonaa kuutiometriä kuukaudessa, niin touko-kesäkuussa eli lintujen pesimisaikaan hakkuumäärät ovat olleet noin 2 miljoonaa kuutiota kuukaudessa. Tukkien osalta vastaavat luvut ovat runsaat 2 miljoonaa kuutiota ja lintujen pesimisaikaan noin 1,5 miljoonaa kuutiota kuukaudessa. Luvut perustuvat Metsätehon **Pirjo Venäläisen** ym. (2017) esitykseen ja Luonnonvarakeskuksen aineistoon vuosina 2010-2015.

Korjuun huippukuukausina Suomen metsissä on ollut keskimäärin noin 2 300 hakkuukonetta ja 2 300 kuormatraktoria eri vuosina. Touko-kesäkuussa metsissä on puolestaan ollut runsaat 1 500 hakkuukonetta ja 1 500 kuormatraktoria. Edelleen puunkorjuutöissä on ollut huippukuukausina 5 000 – 6 000 henkeä ja alkukesästä vastaavasti 3 000 – 4 000 henkeä. Tiestön kelirikko, metsien korjuukelpoisuus ja tehtaiden puuntarve ovat olleet keskeiset tekijät puunhankinnan kausivaihteluissa, mikä vuositasona on maksanut 70 miljoonaa euroa Metsätehon mukaan.

Puunhankinnan kausivaihtelun takia lintujen pesimisajan korjuumäärät ovat kuukausitasolla siis noin puolet kausihuipun määrästä. Viime aikaiset leudot talvet ovat kuitenkin haitanneet puunhankintaa, ja kesäleimikot on korjattu talvikuukausina. Lisäksi heinäkuu on lomakuu, jolloin puuta korjataan Suomessa kaikkien vähiten.

Mikäli touko-kesäkuussa hakkuut kielletäisiin, tulisi siitä koneyrityksille, metsäteollisuudelle ja kansantaloudelle iso hintalappu. Jos touko-kesäkuussa olisi 1 500 koneketjua ilman töitä, ja kuukaudessa olisi 200 käyttötuntia, maksaisi se koneyrityksille pelkästään noin 108 miljoonaa euroa vuositasona. Esimerkkilaskelmassa koneketjun käyttötuntikustannus on 180 euroa **Juha Laitilan** ym. (2017) mukaan. Koko hankintaketjussa päälle tulisivat mm. varastointikustannukset, jos kesäkauden työt tehtäisiin ennakkoon talvella.

Metsätalouden linnustovaikutuksista vähän tutkimustietoa

Nopealla hakukonetarkastelulla metsätalouden linnustovaikutuksista löytyy vähän tutkittua tietoa, kuten Metsätehon tuoreessa julkaisussa **Haikoski ja Savilaakso** ovat todenneet Suomen ja Ruotsin osalta. Eteläamerikkalaisten tutkijoiden (Castaño-Villa ym. 2019) mukaan pahimmat vaikutukset linnustolle tehdään, jos alkuperäinen metsä hakataan pois ja uusilla tulokaspuulajeilla perustetaan viljelymetsiä. Tutkijat ovat sitä mieltä, että aman maan puulajeja viljelemällä ja sekametsiä kasvattamalla turvataan myös lintujen elinoloja.

Hakukone löysi suomalaisia linnustotutkimuksia jo 1980-luvulta. **Raimo Virkkala** (1987) ei tutkimuksessaan huomannut tilastollisia eroja metsätaloudensuojelun ja suojelualueiden linnustojen kokonaiskannoissa eli tiheyksissä Pohjois-Suomen männikoissä eikä kuusikoissa. Kovat pakkastalvet vaikuttivat lintukantoihin haitallisesti 1940-luvulla, kun verrattiin suojelualueiden lajeja ei aikakausina. Kokonaisuutena tutkimus toi esille metsätalouden haitalliset linnustovaikutukset pohjoisessa, jossa metsien suojelualueet ovat tärkeitä myös linnustojen kannalta.

Lisäksi lintukantoihin vaikuttavat monet muut tekijät. Petolintukantoja säätelevät myyrä- ja hiirikannat. Kun kissoja ei päästä luontoon, suojelee sekin lähimetsän lintuja.

Kun metsätalouden linnustovaikutuksista ei ole riittävästi tutkittua tietoa olemassa, on viisasta soveltaa kompromisseja ja varovaisuutta lintujen huomioon ottamisesta metsätalouden eri toimissa. Alan toimintaohjeita on myös hyvä tarkentaa uuden tutkimustiedon karttuessa. Puunhankinnan voimakkaiden kausivaihtelujen ja niiden talousvaikutusten tasoittamiseksi on tarpeen pohtia yhteiskunnan tukitoimia paitsi puuhoillon avuksi, myös metsäluonnon suojelemiseksi.